

**Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим
Вазирлиги
Ўзбекистон Бадий Академияси**

**Ўзбекистон санъати
тарихи**

Билим соҳаси:	200 000 – Гуманитар фанлар ва санъат.
Таълим соҳаси:	210 000 – Санъат
Таълим йўналиши -	5210204 - Тасвирий санъат тарихи ва назарияси
	5340206 - Музейшунослик
	5210800 – Рантасвир
	5210900 – Дизайн
	5211000 – Графика
	5211100 – Хайкалтарошлик
	521120 – Амалий санъат
	5340200 - Менежмент
	5140900 – Касб таълими (бакалавриат таълими йўналишлари б

Бакалавр босқичи : барча касб таълими йўналиши соҳалари учун

Тузувчи: проф. с.ф.н. Абдуллаев Н.У

Кириш

“Ўзбекистон санъати тарихи” фани бўйича тузилган ушбу дастур ДТС талаблари асосида ишлаб чиқилган бўлиб, Республикамизда бадий таълим ислохотларини янада чуқурлаштириш, малакали мутахассис кадрлар тайёрлаш борасида уларнинг касбий хусусиятларни ривожлантирувчи, шунингдек, иқтидорли, ижодкор кўникмаларини ўзида намоён қилувчи ва соҳага қизиқиш уйғота олувчи, ўз йўналишини топишда, айниқса, бадий асарларнинг бадий таҳлилини ўргатувчи фан сифатида зарурят катта.

Фанни ўрганишдан мақсад бўлгуси мутахассисларини Ўзбекистон санъати тарихидаги тараққиёт босқичлари анъаналарини ўрганиш, сақлаш ҳамда ривожлантириш, замонавий жараёнларга малакавий баҳо бера олиш, яратилаётган бадий асарлар таъсирчанлигини англаш, хис этиш ва уларнинг бадий ғоясини ошириш, ривожлантириш йўналишларини кўрсата олиш ҳамда мавжуд жараёнлар ва тарихий фактларга таяниб назарий билимларни ёзма ва оғзаки тарзда ўртага ташлай олиш малакасини шакллантиришдан иборат.

Фан бўйича талабаларнинг билимига, малака ва кўникмасига қўйиладиган талаблар

“Ўзбекистон санъати тарихи” ўқув фанини ўзлаштири жараёнида амалга ошириладиган масалалар доирасида бакалавр:

- “Ўзбекистон санъати тарихи” ривож: асосий босқичлари- ибтидоий, антик, ўрта асрлар, янги ва энг янги давр: санъати жараёнлари хусусиятлари ва таниқли намоёндаларини, жаҳон цивилизацияси тарихида ўзбек санъати маданиятини ўрнини *билиши керак*.

- “Ўзбекистон санъати тарихи” ривож хусусиятларини ва таниқли намоёндалари асарлари хусусиятларни бир биридан ажратган ҳолда қиёсий таҳлил йўллари топиш ва амалда қўллай билиш *кўникмасига эга бўлиши керак*.

- билим ва тушунчаларини, борлиққа, санъатга бўлган муносабатларини оғзаки ва ёзма тарзда баён этиш асарларни таҳлил этиши ва шулар ҳақида илмий, илмий оммабоп мақола ва тадқиқодлар олиб бориш ва *ёзиш усуллари малакасига эга бўлиши керак*.

Фаннинг ўқув режадаги бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги ва услубий жиҳатидан узвий кетма-кетлиги

“Ўзбекистон санъати тарихи” асосий ихтисослик фани ҳисобланади. Мазкур фанни ўрганишда ўқув режасида кўрсатилган Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар(Ўзбекистон тарихи, Маданиятшунослик), Умумқасбий фанлар(Жаҳон ва ўзбек адабиёти тарихи, Умум санъати тарихи) Санъатшунослик асослари фанлардан етарли билим ва кўникмаларга эга бўлишлик талаб этилади.

Фанни санъат тизимидаги ўрни.

“Ўзбекистон санъати тарихи” фани санъатшунослигининг ажралмас қисми бўлиб шу йўналишдаги фанларни янада мукамал ва чуқурроқ ўзлаштирилишига қўмаклашади. Талаба шу санъат ичида яшайди ва санъат моҳиятини уни ичидан ўрганади. Бу ҳол уни ўзгалар санъатини янада яхшироқ ва тўғри тушунишига хизмат қилади. Санъатшунослик фанларини чуқур ўзлаштирилиши эса мамлакат ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий ривожига алоҳида ўринни эгаллаб Ўзбекистон маданиятини жаҳон ҳамжамятидаги ўрнини белгилашда, унинг салоҳиятини кўтаришга хизмат қилиб бадий таълим, экология, туризм ривожига муҳим ўринни ташкил этади. Ўзбекистон Президентининг Ўзбекистон Бадий Академиясини ташкил этиш ҳақидаги фармони, музейлар фаолиятини яхшилаш, халқ хунарамандчилигини ривожлантиришга қаратилган тadbир ва кўрсатмалари шундан далолат беради.

Фанни ўқитишда замонавий ахборот ва педагогик технологиялар.

Талабалар “Ўзбекистон санъати тарихи” ўқув фанини ўзлаштиришлари учун ўқитишнинг илғор ва замонавий усулларида фойдаланиш, янги инфор­мацион-педагогик технологияларни тадбиқ

этиш муҳим аҳамиятга эга. Фанни ўзлаштиришда дарслик, ўқув қўўланмалар, маърузалар матнлари, таркатма материаллар, электрон материаллар, виртуал стендлардан фойдаланилади.

Билим, малака ва кўникмаларга эга бўлиш учун талабалар қуйидагиларни ўзлаштириши лозим: Жаҳон цивилизацияси тарихида ўзбек миллий маданияти: Ўзбекистон санъати ривожига хусусиятлари ва таниқли намоёндалари: Ўзбекистон санъати тарихи асосий босқичлари-ибтидоий,антик, ўрта асрлар, янги ва энг янги давр: XX аср ўзбек санъати жараёнларини билиш, асарларни таҳлил этиш ва шулар ҳақида илмий, илмий оммабоп мақола ва тадқиқодлар олиб бориш ва ёзиш.

Машғулотларни икки йўналишда- назарий ва амалий тарзда олиб бориш назарда тутилади. Маъруза,Семинар, Экскурсия, Ижодий сафар. Музей ва сурат галлереялари, рассомлар устахоналари, санъат билан боғлиқ қурилиш объектларига бориш, санъат асарларини яратиш технологиялари билан жойларда танишиш ва х.к. Талабаларнинг фан мавзу ва бўлимларини ўзлаштиришларини ўқитувчи доимий назоратда тутиши ва белгиланган баллар билан баҳолаб бориш керак. Булар қуйидагича:

Машғулотлар назорати Ж.Б. (жорий баҳо), О.Б. (оралик баҳо) ва Я.Б (якуний баҳо)да олиб борилади.

Ж.Б. - тугалланган мавзу юзасидан талабалар билими, уларнинг ижодий фикр юритиши даражасини аниқлаш бали;

ОБ. - бирнеча мавзу ўтилгандан кейин талабанинг умумий билими ва ижодий фикрлаш даражасини аниқлаш, машғулотларга иштирок этиши, интизоми натижаларини белгилаш бали;

Я. Б. - талабанинг ярим йил мобайнида ўтилган мавзуларни ўзлаштириш даражасини, талабалар орасидаги энг истиқболли ва истиснодчиларини аниқлаш бали.

Бу назоратлар ўқув йилининг ҳар икки ярим йилида амалга оширилади.

Асосий қисм

Кириш. ЎЗБЕКИСТОН САНЪАТ ТАРИХИ ФАНИ ПРЕДМЕТИ, НАЗАРИЙ-МЕТОДОЛОГИК АСОСЛАРИ ВА УНИ ЎРГАНИШНИНГ АҲАМИЯТИ

1 Қадимги ва ўрта асрлар ўзбек санъати тарихини ўрганишнинг мақсад ва вазифалари, уни ўрганиш манбалари(моддий, этнографик,лингвистик, халқ оғзаки ижоди, ёзма манбалар уларнинг ёрдамчи соҳалари- палеография, дипломатика, геральдика, сфрагистика, эпиграфика, нумизматика. метрология, хронология). Манбаларни ички ва ташқи белгиларига қараб таҳлил этиш ва х.к. Ўрганишнинг илмий асослари.Ўрта Осиё(Ўзбекистон) санъати тарихини ўрганишни бошлаган олимлар. Ўрта Осиё санъати ва маданиятини ўрганиш қачондан бошланган ва шу ишга биринчилардан бўлиб қўл урган олимлар.).2. Қадимги ва ўрта асрлар ўзбек санъати тарихини ўрганиш манбалари:Уруғчилик ва қулдорлик жамияти (V асрларгача бўлган давр)Инсон фаолияти билан боғлиқ бўлганжойлар, у ерлардан топилган суяк, қул қолдиқлари. Қоятош ва ғор деворларига ишланган расмлар, суяк,тош, ёғоч, тери, сопол буюмлар ва уларнинг юзасига ишланган расм ва безаклар , турли маросимларга мўлжалланган ҳайкалчалар, тумор, тақинчоқлар ва х.к.2. Эрон, хинд, хитой манбалари, антик тарихчи ва ёзувчиларининг ёзма материаллари ва б.(Эрон манбалари-тош ва сопол юзасига ўйиб ишланган катибалар(мих хатлар),бўртма тасвир ва ёзувлар, “Авесто” маълумотлари, “Подшоҳнома”, “Шоҳнома” , хинд дostonлари “Махабхарата”, “Рамаяна” , шунингдек зардуштийлик таълимотининг асосий китоби “Авесто” муҳим манбалари), антик давр манбалари (Геродот, Диодор, Помпей Трог,Арриан Флавий, Квинт Курций Руф, Страбон ва б.). Ўрта Осиё(Ўзбекистон) санъати тарихи қадимги санъати ва маданиятини ўрганишни бошлаган олимлар. Массон, Пугаченкова, Ремпел, Шишкин, Альбаум ва б.).

Ибтидоий жамоа даври санъати . Ўзбекистон ҳудуди инсоният маданиятининг қадимги ўчоқларидан бири сифатида. Ибтидоий давр хусусиятлари, тараққиёт босқичлари.Палеолит, Мезолит ,неолит, бронза ва темир даври санъати хусусиятлари.Тасвирий санъат турларининг ривожланиш тамойиллари, муҳим манзиллари, мавзуси, ишлаш услублари.

Меҳнат тақсимотини юзага келиши ва. санъатда локал хусусиятларнинг пайдо бўлиши. ўзига хос маданияти шаклланиши. Шеробод маданияти (мил. аввалги 2 мингинчи йиллар). Сополли тепа ва Жарқўтон комплекси маданият хусусиятлари. Тозабегёб, Сувёргон, ўзбек маданияти тарихида муҳим босқич сифатида, бу янги жараён сопол буюмлар юзасини сир(глазурь)билан қоплаш.

Тасвирий санъатда шартли белги ва рамзларнинг пайдо бўлиши. Шартли белги ёки шакл заминидан реал борлиқнинг у ё бу мавжудоти ўзини намоён эти бошланиши.

Хоразм Марказий Осиёдаги йирик давлатлардан бири сифатида. Қўйқирилган қалъа. Амалий ва тасвирий санъат(хумлар, хайкаллар, деворий расмлар). Астадонлар улар тур ва кўринишлари.. Жонбос, Бургут қалъа ҳам Хоразм давлатининг муҳим қургонлари . Кузали-қадимги Хоразм давлатининг дастлабки пойтахти сифатида.

Қанқа давлати (э.а У1 асрлар) Паркана (Даван) давлати пойтахти Косон(ҳозирги Косон). олтин, қумуш ва бронзадан ишланган буюмлар, қулолчилик, тўқимачилик, қурулсизлик санъати.

Ахоманийлар даври санъати Ўзбекистон Ахоманийлар давлати таркибида(Э.а.У1 -1У асрлар)

Даврнинг сиёсий,иқтисодий аҳволи. Ахоманийлар даврида санъат ва маданият. Меъморлик. Шаҳарсозлик. Тасвирий санъат. Давр санъатини ўрганиш манбалари. Даврнинг маҳобатли рассомлик санъати ва уларнинг хусусияти. Ҳайкалтарошлик. думалоқ ва рельеф санъати. «Окс бойлиги» намуналари давр санъатини ўрганиш учун асос сифатида.

Амалий безак санъати. қимматбоҳо металлдан, олтин ва қўмишдан турли идишлар, безак буюмлари, тақинчоқлар яшаш санъати. Олтиндан ишланган кўза (Окс бойлиги намунаси), инкрустация услубида ишланган тақинчоқлар, муҳрлар, турли меҳнат ва жанг қурул , аслаҳалар, уй анжом буюмлари.

Антик давр санъати. Александр Македонский ишловлари ва ундан кейин вужудга келган давлатлар санъати

Александр Македонскийнинг ишлови ва унинг вафотидан кейин пайдо бўлган давлатлар. Селевкийлар давлатига асос солиниши...

Салавкийлар даврида (мил ав. 312 – 250) Меъморлик. Турли ерларда янги шаҳарлар барпо этилиши., юнон маданиятининг тарқалишига эътибор. Тасвирий санъат.Сарой ва зодагонларнинг уйлари рассомлик ва Ҳайкалтарошлик асарлари билан безатилиши, полларга мазаика ишланиши.

Ҳайкалтарошлик санъати. маҳобатли ва майда пластика санъати. Праксител ижоди таъсири. Эллинизм давр Хоразм сиёсий,иқтисодий аҳвол.Хоразмни юксалиши. Меъморлик. Серхашам сарой ва қабулхоналар, зардушлик дини билан боғлиқ бўлган оташпарастларнинг саждагохлари. Меъморли - замоннинг иқтисодий ва сиёсий ҳолати асосида юзага келган маҳобатли характери жиҳатидан муқоффа вазифасини етакчилиги. қадимги кўрғоналар Жонбос қалъа, Тупроққалъа, Қўй қирилган қалъа, ва б..

Тасвирий санъат. Рассомлик санъати. Унинг мавзуси. Тупроқ қалъа деворий рассомликнинг парчалари «Арфа чалувчи», «Шер расми», «Узум шодаси, дарахтда ўлтирган қуш» ва бошқалар. Ҳайкалтарошлик. . майда Ҳайкалтарошлик . маҳобатли Ҳайкалтарошлик санъати.. зардуштийлик дини билан боғлиқ Ҳайкаллар. . турли қуш,балиқ ва ҳайвонлар тасвири Хоразм қадимги Ҳайкалтарошлигида юнон пластикаси таъсири Ҳайкаллардаги қийим букланишлари(драпировкаси)да, одам (аёл) юз ишланиши. Тупроққалъадан топилган одам боши Ҳайкали. Қўй қирилган қалъа Ҳайкаллари. одадонлар.Одам Ҳайкали-одадон. Ҳайкалтарошликда бронза , тош, мрамор, фил суяги.Амалий,амалий безак санъати.Тупроққалъадан топилган бигиз, тўгногичлар тепа томонида, ҳайвон тасвири ишланганлиги. бронзадан ишланган кўзгулар шакли, уларнинг банд қисми Ҳайкалтарошлик шакллари билан безатилганлиги. Амалий санъат. металл ишлов бериш, Мисдан ишланган идишлар. олтиндан ишланган буюмлар , тангалар.тўгногич (бўлава), бигиз бронзадан қуйиб ишланган буюмлар.Хоразм маданиятини ўрганишда даврга оид танга толилмалари. Уларнинг хусусияти. Қулочилик Хоразм сопол буюмлари. Фляга.

Грек Бактрия давлати ва унинг парчаланиши натижасида пайдо бўлган давлатлар санъати

Юнон (Грек) Бактрия давлати. Унинг ҳудуди даврий чегараси.Даврнинг сиёсий ва маданий аҳволи. Меъморчилик комплексларини юзага келиши.. Меъморликда янги гоҳлар ривожланиши, янги янги шаҳарлар барпо этилиши (Термиз). Маҳобатли Ҳайкалтарошлик.Декоратив Ҳайкалтарошлик. Майда пластика. Рельеф санъати. Танга юзасига ишланган бўртма тасвирларнинг давр санъатини ўрганишдаги ўрни. Тангалар ўнг томони подишоҳи (ҳуқумдор) ҳомийси бўлган мобудалар бўртма тасвири чап томонида эса ҳуқумдорнинг айлана ичидаги бўртма тасвири ён томонидан ишланганлиги. тангалар юзасидаги бўртма тасвирлар услуби жиҳатидан юнон классик

санъати анъаналарида , энг аввало Фидий, Праксител, Лиссип ижодига хос услубда бажарилганлиги, Фидийнинг Олимпдаги Зевс хайкалига тахлид қилиш Подишо бўртма тасвирлари реал ва хайкалтарош тасвирланувчи фақат ўхшатиб қолмасдан балки унинг характерининг ҳам очишга интилганлиги. Деметрий тасвири туширилган танга. Эвкратид бўртма тасвири, Гелиокл портрети.Эллинистик давр Ўзбекистон санъатида маҳобатли хайкллар. олтидан ишланган хайкаллар уларнинг характери.

Қанға(Қанғ) давлати. Грек Бактрия давлати парчаланиши натижасида пайдо бўлган Қанғ давлати.унинг худуди, даврий чегараси. Меъморлик Октепа ёдгорлиги. Қурилишда паҳса ва хом гишт ишлатилиши. Биноларнинг ички ва ташқи пардози.

Миёнкальа пластинкалари сюжети. Жанг ва ов манзаралари тасвири. Амалий- санъат, хунармандчилик. Олтин, қумуш, мисдан ишланган турли буюм ва тақинчоқлар. Кулолчилик. Буюмлар юзаси рангли ва чизикли тасвирлар билан безатилганлиги.. қурол аслаҳа, кийимлари.

Паркана - Даван давлати. Даврий ва худудий чегараси. Меморлик мажмуалари, деворий расмлар ҳамда хайкалтарошлик асарлари яратилиши. Қувадан топилган ибодатхона.унинг хусусияти. Тасвирий санъат оид хайкаллар Будда, Дев хайкаллари

Тохаристон давлатида даврий ва географик чегараси, маданий ва сиёсий ҳолати. саройлар, қалъалар. Маҳобатли санъат ёдгорликлари Қўргон миноралари, хашаматли кириш дарбозалари Қўргон ичида жойлашган сарой комплекси бадий беағи

Будда хайкали. Айритом хайкаллари Термиз (Ўзбекистон) яқинидан топилган Айритом шаҳар харобаси шу давлатнинг муҳим манзили сифатида. бу ердан топилган меъморлик фризлари. Деворий расмларда дини билан борлик войқеалар акс этган. Ўймақролик, ёроч ўймақорлиги.

Кушонийлар даврида Ўзбекистон санъати

Кушон давлати давлатининг пайдо бўлиши. Даврнинг сиёсий аҳволи. Буддизм дини, унинг санъат ва маданият характеридаги ифодаси. Кушонлар даври меъморлик санъати. Зардуштийлик ва буддавийлик динлари билан боглик меъморий мажмуалар Шаҳарсозик Далварзин тепа Кушон давлатининг муҳим маркази сифатида. Кампиртепа, Кора-тепада ((Сурхондарё обл. Эски Термез) буддизм билан боглик меъморлик комплексларни очилиши.

Айритомдан (Термиз яқинидан) топилган тошдан ишланган рельефлар Зурмала қалъа"

Холчаёнда (Сурхондарё обл.) бино қолдиқлари, унинг хусусияти . Хоналар деворий сурат ва хайкаллари Холчаён. Саройи меъморий мажмуаси хусусиятлари.Ташқи ва ички бадий ечими. Зартепа,Кора тепа ва б) Ибодатхоналар .

Кушон даври тасвирий санъати. Далварзинтепа , Холчаён ва Айритом , Кора-тепада деворий суратлари .Будда ва унинг яқинлари билан боглиқ расмлар. Хайкалтарошлик.

Кушонийлар даври тангалари хусусияти. Амалий санъатда яратилган кулолчилик, заргарлик ва металлдан буюмлар ясаш, қумуш, олтин ва бронза санъати, олтидан ишланган турли тақинчоқлар, кўмиш буюмлар. инкрустация санъати Кулолчилик. Қадаҳлар таърифи.

Ўрта асарларда Ўзбекистон санъати

Кириш. Ўрта шарқ мамлакатларида ўрта аср санъати ва маданиятининг ўзига хос томонлари,тараққиёт босқичлари(У- XIX асрлар.Эфталитлар даврида Ўзбекистон санъат. Эфталитлар давлати ташкил топиши Географик ўрни.Пойтахти Марказий Осиё ерларида туркий кавмларнинг кучайиши, бирлигининг ортиши ва тилининг ривожланиши Сўғд, Бактрия, Хоразм антик дунё анъаналарига яқун ясаб, янги ўрта аср маданияти йўналишларига йўл очиши. Эфталитлар даврида меъморий безак санъати. Қурилиш санъатида янги технология, мавзу ва ғоялар, услубий рангбаранглик. Меъморлик мажмуалари, Санъат синтези масалалари. Тасвирий санъат Бухро яқинидаги Варахша қаср ва саройлари, турар жой бинолари бадий ечими, мавзуси. Хайкалтарошлик санъати, унинг тур ва жанрларининг ишланиш услублари. Амалий безак санъати.

Турк хоқонлиги даврида Марказий Осиё халқларининг маданий алоқа майдонларини кенгайтиши. Тасвирий ва амалий санъат, меъморлик безак санъати анъана ва усуллар. Хоразм, Сўғд, Шош, Фарғона, Тохаристон, Уструшона, Кашкадарё, Сурхондарё ерларида санъат-маданият борасида жонланиш. турли мактаб ва йўналишлар. Тасвирий ва амалий санъатда янги типдаги асарлар яратилиши, Кандакорлик (торевтика) санъати. Тасвирий санъатда пластик масалалар.

Турк хоқонлиги даврида тасвирий санъат. Монументал рассомлик. Сарой,ибодатхона ва фуқоро турар жайлари турли маросимлар ўтказиш учун бинолар қарилиши. Ва уларнинг бадий ечими.

Феодалларнинг қаср-қўрганлари, бой зодогонларининг шаҳар ва шаҳардан ташқаридаги қасрлари бадий безаги хусусияти. қўргон-қасрлар деҳқон феодалларнинг турар жойи сифатида унинг бадий ечими.

Болалик тепа саройи (Амударё хавзаси), Афросиёб, Варахша, Кахкаха саройлари, Амалий санъат буюмлар юзасига ишланган расмлар ва уларнинг мавзуси. Остодон ва хумларга ишланган расмлар. Аза тутиш. Инсон ҳаётининг тўрт фаслини акс эттирувчи хум ва б Ҳайкалтарошлик. Монументал ва декоратив ҳайкалтарошлик. Думалоқ ва бўртма тасвирлар. Уларнинг ишлаш технологияси. Ҳайкалтарошлик мавзуси. Амлалий, амалий безак санъати. Кандакорлик, бадий тўқимачилик, китобат санъати Инкрустация услубида китоб муқовалари тайёрланиши, қадаматошли оёқ кийимлар. Кулолчилик Ёғоч ўймакорлиги. Мавзули ва нақшқошлик ўймакорлиги. Либослар.

АРАБ ИСТИЛОСИ ВА УНДАН КЕЙИНГИ ДАВРДА МАРКАЗИЙ ОСИЁ САНЪАТИ

АРАБЛАРНИНГ МАРКАЗИЙ ОСИЁГА ЮРИШИ Ўрта Осиё халқларининг араб босқинчилирига қарши олиб борган кураши. Араб истилоси даврида Ўрта Осиё халқларининг ижтимоий-маданий ўзгаришлар. Араблар истелосидан кейинги давр санъати. Араб алифбоси ва маданияти. Ислом дини ва санъат Ўрта Осиёга ислом динининг кириб келиши билан боғлиқ санъат ва маданиятда содир бўлган ўзгаришлар. Араб истилоси йилларида Ўзбекистон меъморчилиги, унинг хусусияти. Масчитлар, уларнинг хусусияти.

Тасвирий ва амалий санъат. Шарк. мутафаккирларининг тасвирий санъатга бўлган муносабатлари. Реалликдан абстракт тафаккурга ўтиш, борлиқ қонунларини илмий асосда ўрганиш ҳаракати. УП-УШ асрларда нақш санъати ривожланиш сабаблари. Араб истилоси даврида Урта Осиё ҳудудида мавжуд зардуштийлик, буддавийлик, христианлик ва уларнинг шу давр санъатига таъсири. Санамлар, деворий расмлар, ибодатхона, оташхона, монастирлар. Амалий, амалий безак санъати. Кандакор санъати (торевтика), унинг намуналари хусусияти. Сўғд чавандози, Қалъани қамал қилиш ва б.

Мустақил давлатлар ташкил топиши йилларида Марказий Осиё(IX-XI)

Марказий Осиё ерларида маҳаллий феодал давлатларни ташкил топиши. Карлуклар, угузлар, тохурийлар давлати. Самонийлар давлати. Салжуқийлар, Қорахонийлар ва Хоразмшоҳлар давлати. Фан ва маданиятда жонланиши, меъморлик, амалий, амалий безак санъатида янги қурилиш ва пардозлаш материаллари технологиялари ишлаб чиқирилиши. Самарқанд ва Бухорода қогоз ишлаб чиқаришнинг йўлга қўйрилиши. Нисбатан арзон ва қулай қогоз (пергамент ёки шоига нисбатан) муомалада кенг қўламда ишлатилиши. хаттотлик, қўлёзма китоблар тайёрлаш маданияти. Ўрта асрларда Бухоро ва Самарқанд қогозлари хаттот-қотиб мавқий. хаттотлик ёзуви Қўлёзма китоблар тайёрлашда наққош лавҳалар. - Давлатлар пойтахтидаги катта кутубхоналар нодир қўлёзма ва китоблар билан тўлиб бориши.

Санъат ва маданиятда, урф-одатларда таъсирланиш ва таъсир этиш жараёни. санъатда узига хослик, миллий локал хусусиятларнинг бетакрорлиги юзага кела бошлаши.

Самонийлар давлати

Самонийлар давлатининг ривожланиши. Пойтахти. Бухорода катта қурилиш ишлари олиб боририлиши. шаҳар муҳофаа девори ва 11 дарвозаси. жамоат ва турар жойлар.

Ўрта аср шаҳар меъморлик кифаси. Масчит. Шаҳар ва шаҳардан ташқарида турар жой ва мамурий бинолар қурилиши Масчитлар типлари- жума масчит, гузар масчит, намозгоҳлар, Масчит ичида кибла томонда меҳроб ёнида минбар. Номозгоҳга чиқиш учун минора ишланиши. Укув даргоҳлари, мадрасалар қурилиши. Хонақоҳлар. Чорсу савдо гумбазлари, шаҳар дарвозалари, қарвон саройлар, макбаралар қурилиши Самонийлар макбараси. Мир Саид Баҳром макбараси (X аср охири XI аср боши, Рабата Малик (қарвон саройи)) Тасвирий ва амалий санъат. Ибн Арроқ ва унинг ибн Сино портрети

XI-XIII асрлар санъати. Меъморлик. пешток-гумбазли макбаралар қурилиши. Магока аттори масчит (XII аср). XI-XIII асрда минора қурилиши Бухородаги Колон масчит минораси, Жарқургон минораси унинг бадий ечими. Жарқургон минораси. Вобкентдаги минора (1196-11..).

Хоразм макбаралар хусусияти. Куня-Урганч (Хоразм) даги Фахриддин Роза ва Текеш макбараси ўзига хос хусусиятга эга. Гарчи Урта Осиёда кенг тарқалган пешток-гумбазли композиция типига кирса ҳам лекин у қиррали барабанга урнатилган чодирси-мон гумбаздан ташкил топганлиги.

Давр тасвирий санъати мавзуси. Амалий санъат буюмлари устига тасвирлар ишлаш, жонивор ва кушлар тасвири билан безаш санъати, афсонавий ҳайвонлар расми ва хайкали.

тасвирий санъат элементлари кенг ишлатилганлиги. реал борлиқ нихоятда соддадаштирилган ва нақш элементига айлантирилган ҳолда ишланганлиги. Реал тасвир унсурлари ёғоч ва тош ўймакорлиги санъатида ўрни.

Амалий санъат. Торевтика санъати, кулолчилик, шишасозлик.

Мўғиллар истислоси даврида Ўзбекистон санъати (XIII-XIV асрлар ўрталари)

Мўғиллар истислоси, халқнинг мўғилларга қарши қураши. Жалолиддин Мангуберди, Темур Малик. Истило даври сиёсий, иқтисодий ва маданий аҳвол. Меъморлик. Масчит, макбара ва мадрасалар.

Мўғул даври илк меъморчилиги. Узоқ шарқ санъати таъсири. Буддавийлик ибодатхонаси хусусиятлари. Қурилишда ёғоч. меъморлиги . Шоҳи зинда мажмуида, жумладан Кусам ибн Аббос макбараси қабртоши. Хониё мадрасаси.

Янги шаҳарлар қурилиши. Андижон, Насаф, Қарши.эски шаҳарлар таъмирланиши,. Хунарамдчилик. Қурилишда меъморликнинг Ўрта Осиёда услуги, Пештоқли гумбазли бинолар, сирли қосин ва бекалар билан пардоз. Амалий санъат.Кулолчилик, ўймакорлик санъати.

Темур ва темурийлар даври санъати

Темур ва темурийлар давлати хусусияти, унинг санъат ва маданият ривожига қўшган ҳиссаси. Темур ва унинг сулоласи даврида Ўрта Шарқда фан, санъат ва маданият. Темур даври санъати (1360-1405)

Меъморлик санъатининг етакчилиги. Амир Темурнинг қурилиш санъати ҳақидаги фикри. Темур даври меъморлигида йирик ва мураккаб меъморлик мажмуалари ёдгордикларини юзага келиши. Уларнинг бадий конструктив тузилиши. Ички ва ташқи пардоз. Сирли сопол тахтачалардан ишланган рангли нақшлар, ўйма сирли нақшлар. Ўрта Шарқ халқлари ижодий тафаккурининг катта ютиғи сифатида. Темур даврида шаҳар ва шаҳардан ташқарида саройлар қуриш, истироҳат боғлари яратиш ҳаракати, истироҳат боғларининг тарҳи ва бадий ечими. Темур боғлари. «Дарвозаи феруза», Боғи баҳишт, «Боғи шамол», "Бори наф". Темур даври саройлари. Оқ сарой мажмуаси , унинг тузилиши ва бадий ечими . Сарой ҳақида элчи Кловиҳо таасуротлари. Мачитлар. Бибихоним жомеъ масчити. Унинг қурилиш тарихи. Конструктив ва бадий ечими. Қурилишда ўрта ва яқин шарқнинг кўп услалари иштирок этиши. Макбаралар Макбара тарихи. Темурнинг отаси ҳамда тўнғич ўғли Жаҳонгирга атаб қурдирган масчит ва макбара.«Шоҳ зинда» меъморлик комплекси Темур қурдирган макбаралар хусусияти Туман оқо мажмуаси (1405-06) Шоҳи Мулк макбараси ва б.

Миниатюра ва деворий рассомлик. Ҳайкалтарошлик амалий санъат буюмлари юзасида ишланган расмлар. Китобат санъати...Бибихоним мачити расмлари . Боғи Шамол, . Дилкушо саройи деворий расмлари. Темур ва унинг яқинлари портретлари. Темур портрети (номаълум рассом ишлаган портрет). Темурга бағишланган Европа, Эрон, Хидистон рассомларининг асарлари. (Рембранд, Давид ва б.). Миниатюра санъати . X асрлар ва унча бўлган даврда китобни бадий безаш ва унга миниатюралар чизиш санъати мавжудлиги ҳақида ёзув манбалари. китобларга иллюстраци тарзида ишланган миниатюра санъати . Устод Гунг Ўрта Осиё рассомлик мактабининг асосчиси

Абд ал-Ҳайя. Унинг ишлаш услуги самарқан рассомлик мактабини асосини ташкил этиши. «Шер», «Сувдаги ўрдак», «Урушаётган икки жангчи» расмлари . Сааадийнинг "Гўлистон" асарига ишланган расм ва б. Рассом қаламининг ўткирлиги, колоритининг аниқ ва жиддийлиги кейинги Хирот мактаби шаклланишида муҳим ўринни эгаллаганлиги

Пир Аҳмад Боғи Шамолий. Монидан ҳам юкори қўйилиши . Боғи - шамол саройи. Жомийнинг "Олтин занжир" асарига ишланган расмлар. Ҳайкалтарошлик. Олтин ва қўмишдан ишланган қуш, олма, дарахт. Темур даври амалий, амалий безаш санъати Қуролсозлик. тўп ихтироси.

Кандакорлик. Амир Темур қозони. Шишасозлик. Наққошлик. Кулолчилик, Тўқимачилик, зардўзлик, либос санъати. Темур даври либослари (Маиший ва ҳарбий либослар).

Темурийлар даври санъати Темур вафотидан кейинги йилларда Ўзбекистон санъати Темур вафотидан кейинги сиёсий вазият. Шохруҳ ва Улугбек даври санъати. Меъморлик. унинг хусусияти. Самарқанд, Бухоро ва Вобкентда қурилган мадрасалар Тасвирий санъат. Мусаввирлар Мавлоно Захриддин Абдулла, Мавлоно Захриддин Азхар ва бошқа йирик санъаткорлар баённомани расмлар билан безатиш.

Камолиддин Бехзод (1455-1530) ҳаёти ва ижоди. Илк асарлари, К. Бехзод портрет санъатидаги ижоди (А. Навоий, А. Жомий, Хусайн Бойқаро, Шайбонийхон, Султон Хусайн, Мирзо портретлари). Бехзод Табризда. шогирдлари Султон Мухаммад Қосим Али, Чехракушо, Абдулазиз Исфаҳоний, Шайхзода Хуросоний ва бошқалар Улар Бехзод ижодини давом эттириб Шарк миниатюра санъатининг кенг қирраларини очилишида ўрни.

ШАЙБОНИЙЛАР ДАВЛАТИ

Даврнинг сиёсий ва иқтисодий аҳволи. Шайбонийхон ва унинг сулоласи даври санъати. Шайбонийлар даври меъморлиги Бухоро яқинида қурилган Чор Бақр мажмуаси, Тошкентдаги Қўқалдош мадрасасини ва б.

Мир араб мадрасаси Тошкентда Шайбонийлар авлодидан бўлган Суюнижхон мақбараси. Абдулла хон мадрасаси. Катта Калон Жомеъ мечити ва Мир Араб мадрасаси. Мадари-хон ва Абдуллахон мадрасаси, Улугбек ва Абдулазизхон мадрасаси. Бухородаги Лаби ховуз. Нодир девон беги мадрасаси ва бошқалар. Чор Бақр меъморий мажмуаси ҳам даврнинг йирик қурилмаларидан. Абдуллахон мадрасаси. Тошкентда Баракхон мадрасаси. Ал Бақр Кафали Шоший (1541-42)

Шайбонийхон санъатга ҳомийлик қилиши, китобат санъати, хатотлик ва у билан боглик ҳолда миниатюра санъати ривожланиши. Қўлёзмалар безаш, китоб чоп этиш борасада бухоролик усталар донг таратишлари. ўрта осийча миниатюра мактаби ва унинг хусусияти. «Шайбонийнома», «Фатхнома» ва «Тарихи Абулхайрхон» қўлёзмалари «хаттотлар қироли».

Мир Али ижоди

Махмуд Музаҳҳиб (1485/90 - 1572) ҳаёти ва ижоди. Рассомнинг Алишер Навоийнинг хассага таяниб турган ҳолда тасвирланган сурати Махмуд Музаҳҳиб тарихий ва маиший жанрлардаги асарлари. «Султон Санжар ва тўқувчи кампир билан учрашуви» диптихи. Саадийнинг «Бўстон» асари миниатюралари.

Махмуд Музаҳҳиб шогирдлари Мухаммад Чағри Мухассин, Абдулла, Мухаммад Мурод Самарқандий ва бошқалар китоб санъати, миниатюра санъатни ривожлантиришда ўрни. Мухаммад Мурод Самарқандий. Ҳаёти ва ижоди. Темирчи Кова қўзғолониига бағишланган миниатюраси «Шоҳнома» қўлёзмаси миниатюралари

АШТАРХОНИЙЛАР (ЖОНИЙЛАР) ДАВЛАТИ (1601-1753)

Аштархонийлар сулоласи (1601 йилдан 1753) давридаги сиёсий вазият. Санъат ва маданиятдаги ўзига хослик. Меъморлик. Абдулазизхон мадрасаси (1652) Абдула-зизхон. Тилла қори мадрасаси, Шердор, Девон беги ва б. Савдо расталари ва тимлар

Тасвирий санъат. Абдулазизхон ва Субхонқулихон саройи китобхонасида мусаввир ва хаттотлар Хўжа Гадо, Аваз-Мухаммад, Хўжа Муқим, Мулла Бехзод. хаттотлар Мирза Барки, Мирза Мир Муниш, Араб-Шоҳ ва Фарход мусаввир.

Амалий, амалий безак санъати

Хонликлар даври да ўзбекистон санъати БУХОРО АМИРЛИГИ

Бухоро амирлиги (1753 йилдан 1920 йиллар) даври сиёсий вазияти. Иқтисодий ва маданий аҳвол. Бухоро амирларининг санъатга мугосабати. Санъатнинг хунарманлик ва халқ санъати даражасида ривожланиши

Монументал рассомлик. Деворий расмлар. Миниатюра ва китобат санъати. Ахмад Дониш (1827-1887) ёзувчи, шоир, рассом, хаттот сифатида . . "Мажнун саҳрода" "Рассом ва шоир"

Хива ва Қўқон хонлигида сиёсий ва иқтисодий-маданий аҳволи.Иқтисодий барқарорлик ва маданий ҳаётда жонланиш.

Меъморлик. Шаҳарсозлик. Хива, Хазорасп, Тошовуз, Гурлан ва Кенжа катта қурилишлар амалга оширилиши . Дарвозалар қаронсаройлар ва мадрасалар. Пахлавон Макмуд макбараси 1810 ,

Тош Ховли 1838 Ичан -1874) . Тасвирий ва амалий санъат. Монументал рассомлик. Миниатюра ва китобат санъати. Муҳаммад Мурод Самарқандийнинг Хива хони Элбарсхон учун ишлаган миниатюралари.

Қўқон хонлигини ташкил топиши.Даврнинг сиёсий ва маданий ҳамда иқтисодий аҳволи. Меъморлик. қалъа ва қўргонлар . Маҳрам қалъаси, Ок масчит (ҳозирги Кизил урда), Авлие ота (Жамбул), Пешпек (Бишкек) пойтахти Қукон шаҳрида катта қурилиш ишлари , масчит мадрасалар . Шаҳар марказида бозор ва гузарлар,жума мачит,чорраҳаларда эса катта бўлмаган қарвон саройлар қурилди.Бу давр меъморлиги кам безакли бўлиб биноларни катта қисми лой ва пахсадан бунёд этилди. Фарғона водийси меъморлиги хусусияти. Намангандаги Хўжамнинг қабри макбараси Унинг гумбаз ости қўриниши . Меъмор Муҳаммад Иброҳим. Маргилондаги Зулқарнайн минорали макбараси Фарғонада авлиёларга атаб қурилган мазорлар ,уларнинг характери. пештоқ--куббали бинолар. ХУ111 аср ўрталаридан Хўқанд қишлоғи Қўқон хонлиги пойтахтига айлантирилиши.Қурилишга бухороли усталарни янги пойтахтга таклиф этдишли. бинолар беағи ва тарҳида Бухоро таъсири. Норбўта бий мадрасаси

Тасвирий санъат. Реалистик тасвирий санъат деворий рассомлигида гулдон ва ундан чиқиб турган турли гуллар аноср шохчаси тасвирлари. Хўжамнинг қабри(Наманган). Амалий санъат.

Ўзбекистон Рус чоризми асорати йилларида 2. Туркистон генерал губернаторлигини ташкил этилиши. Тошкент губернаторлигининг пойтахти. Туркистон генерал губернаторлиги амалий ва меъморий безак санъати ва унинг санъат уйғунлигидаги ўрни. Меъморлик давр иқтисодий сиёсий аҳволини акс эттирувчи барометр сифатида. Туркистон генерал губернаторликда меъморий ва амалий безак санъатининг хусусиятлари, мавжуд меъморлик услубларининг санъатдаги ифодаси.

XX аср Графика санъатининг етакчилиги. Санъатда миллий ўзига хослик тамойилларини шаклланиб бориши. Маҳаллий рассомлар Фақир ал-ҳақир Раҳматулла , Раҳматилла бин Мулла Абдушукур, Сирожиддин Маҳсум Сиддиқий ва б. XIX аср охири XX аср бошлари китоб графикаси узининг услуб рангбаранглиги. Тошкентда нашр қилинган "Шохнома", "Фарход ва Ширин"(1908 йили), «Гулистон», "Гўрўғли» достони иллюстрацияларида миниатюра санъати анъаналари, қаҳрамонлар қайфиятини реалистик талқин этишга ҳаракат. "Минг бир кеча", "Ажойиб-ғаройиблар, "Фарход ва Ширин, Г.А.Панкратевнинг рус тилида нашр этилган "Исторические панятники г.Самарканда" (1910) И.И.Гойернинг "Путеводитель"по Туркестану" (1901) асарларда рус ва Европа китоб санъати анъаналари. китоб графикасида янгича шакллар топишга бўлган ҳаракат. "Модерн" услуби."Урта Осиё" альманахи (1895) Ўзбекистонда яшаб ижод этган хорижий рассомлар ижоди, уларнинг миллий маданиятдаги ўрни. Аср бошларида ҳайкалтарошлик санъати. Уста Тўхта Содик Хужаев ҳайкаллари. Микешин Михаил Осипович (1835-1898) ижоди. Маҳобатли ҳайкалтарошлик. Абдурахим тоштарош(Турдиев) ижоди.Майда ҳайкалтарошлик.

Хорижли рассомлар ижоди. В.В.Верещагин, Н.Н.Каразин, Д.В.Вележев, Дмитриий Кавказский, О.Федченко, Т.Шевченко, С.Светославский, Г.Габашвили, Микешин Н.Кузнецов, К.С.Петров-Водкин, С.Юдин, И.Казаков, Р.Зоммер ва б. ижоди хусусияти.

Туркистон генерал губернаторлигини ташкил этилгандан кейинги сиёсий, маданий ва иқтисодий аҳвол

XX аср Ўзбекистон тасвирий санъати

XX аср Ўзбекистон санъати ва унинг жаҳон ҳамжамятидаги ўрни. XX аср Ўзбекистон санъати тарихининг адабиётларда (матбуотда) ёритилиши ва уларни ўрганиш муаммолари. XX аср Ўзбекистон санъати тарихини ўрганган тадқиқодчилар Г.А.Пугаченкова, С.М.Круковская, Г.Н. Чабров асарлари таҳлили. 30-70-йиллар санъатшунослиги. В.Н.Чепелев , "Искусство Советского Узбекистана (М.1935), Б.М.Никифоров, Ремпел Л.И. Б.В. Веймарн, монографиялари. Л.А.Жадова(Современная живопись Узбекистана Т.1963), Р.Такташ(Изобразительное искусство Узбекистана. Т.1972), А.Р.Умаров, В.Г. Долинская, Л.В.Шостко, В.Л.Лаковская, Н.У.Абдуллаев, Н.А.Зиганшина, А.Э.Эгамбердиев, Ш.Ш.Шоёкубов, Д.С.Саидова, А.А.Хақимов, Н.Р.Аҳмедова, К.Б.Оқилова ва б. Санъатшуносларнинг замонавий ўзбек санъатга бағишланган тадқиқодлари. XX

аср Ўзбекистон санъати ривожланиш босқичлари ва давр санъатининг баҳолаш меъзонлари. Ўзбекистон Бадий академиясининг ташкил этилиши ва ўзбек санъатшунослик масалалари. XX аср бошларида Ўзбекистон тасвирий санъати Аср бошларидаги бадий ҳаёт. Шарқ уйғониши. «Тараққийпарвар»ларнинг миллий тасвирий санъат равнақидаги ўрни. И.Даврон, С.Сиддиқий, Хондақлиқий ва б. ижодида миллий истиқлол ғояси. XX аср бошларида Бухоро амирлиги ва Хива хонлигида сиёсий ва маданий вазият. Даврнинг амалий ва меъморий безак санъати. Ситораи Мохи-Хоса саройининг бадий ечими. Санъатда синтез масалалари. Усто Хўжа Хофиз ижоди. Амалий безак санъати. Усто Ширин Муродов. Хива хонлиги санъати ва маданияти. Меъморий ечим ва амалий санъат. Исломхужа минораси. Тасвирий санъат, графика санъати Хива хонлиги маҳобатли рассомлик кошин санъати сифатида, халқ санъати, амалий безак санъати Хива ёғоч ўймакорлик мактаби уста Ота Полвонов ижоди.

20 – йиллар тасвирий санъати.

Бадий ҳаёти.

20 – йиллар бадий ҳаёти. Феврал буржуа инқилоби ва октябр тўнтаришининг санъат ва маданиятга таъсири. Санъатнинг ижтимоий ҳаётдаги ўрни санъат турларининг кенг ёйилиши ва янги турларининг пайдо бўлиши сабаблари (Байрам, намоёниш, турли йиғилишлар учун безак ва расмлар ишлаш). Монументал тарғибот режаси. Унинг Ўзбекистонда амалга ошириши. Бадий мактаблар ташкил этилиши, музейлар очилиши, кўргазмалар ташкил этилиши. Маҳаллий рассомларнинг кўргазмаларда иштирок этишлари, Москва, Петербург шаҳарларига ўқишга боришлари. Ҳайкалтарошликда давр акс. Э.Руш. Озодлик ҳайкали ва б. Дастгоҳ ҳайкалтарошлик. Дарвиш ҳайкали

20 йиллар мавжуд бўлган гуруҳ ва тўдалар, уларнинг санъатда фикр ва пластик масалаларга муносабати.

20 – йиллар рассомлик санъати

Графиканинг мафкурадаги ўрни, тур ва жанрлари ривождаги нотекислик сабаблари. Плакат санъатининг етакчилиги, унинг тур ва жанрлари. Ҳаётий (маиший) ва ҳажвий плакатлар, унинг етук вакиллари: Тула, Усто Наби Хофизов, Л.Бурэ ва б. Ижодкорларнинг миллий санъат анаъаналари ва жаҳон санъати анаъаналарни уйғунлаштириш асосида янги замон руҳига мос асар яратиш борасидаги ҳаракатлари. Яратилган асарларнинг ғоявий-бадий хусусиятлари. Ижодкорларнинг миллий санъати анаъаналари ва жаҳон санъати анаъаналарини уйғунлаштириш асосида янги замон руҳига мос образли тасвир воситалари топишга интилишлари натижалари. Усто Наби Хофизов плакатлари хусусияти. Буре график рассом сифатидаги фаолияти хусусиятлари. Унинг дастгоҳ ва сатирик графика асарлари. «Эски мактаб», Бурэ плакатлари хусусиятлари ва мазмуни.

Китоб-газета-журнал графикаси ривожланишида нашр этилган журналлар. Машраб, Муштум, Чаён ва б. журналлар теъдарида график рассомлар гуруҳини шаклланиши.

Дастгоҳ графика ривожланишини ўзига хос томони, дастгоҳ графика рассом кечинма ва хиссётларининг иникоси сифатида. Техника рангбаранглиги (к туш, перо, рангли к к влам ва к,к). Газета-журнал саҳифаларида дастгоҳ. графика санъати ўрни. М. Курзин график рассом сифатида «Эски Тошкент хунарамдлари», «Хитой маска (ник театр)», «Бозорлар», «Мешчанлар» ва асарлари туркими, уларнинг ғоявий-бадий хусусиятлари.

20 – йиллар Рангтасвир санъати. Феврал буржуа инқилоби ва октябр тўнтаришидан кейинги йилларда рангтасвир санъати, ундаги ғоявий-бадий изланишларнинг сабаблари. Рангтасвирда услубий рангбаранглик мавжудлиги сабаблари. А.Волков, О.Таевосян, Курзин, А.Николаев, А.Исупов, М.Новиков ва б. ижодида пластик масалалар.

1930 – 50 - йилларда ўзбек тасвирий санъати, бадий ҳаёт.

Даврга умумий таъриф. Ҳукумат қарорлари ва уларнинг натижалари.

Ўзбекистон совет республикасини ташкил топиши ва унинг салбий оқибатлари. Санъатнинг мафкуравий қуролга айланиб бориши. 1925 йил «Адабиёт ҳақида»ги, 1932 йилдаги «Бадий ва адабий ташкилотларнинг қайта қуриш ҳақида»ги қарорлар ва уларнинг санъатдаги ифодаси. Санъатни ягона социалистик реализм услубида (методида) яратиши унинг баҳолаш мезони айланиши. Ўзбек санъатида социалистик реализм методини мустаҳкамланиши. Ўқитишда реалистик санъат, натура услубининг етакчилиги, унинг ўзбек санъатида ўрни.

самарали ижод қилган рассомлар

40-йиллар тасвирий санъати.

Сиёсий ҳаёт Уруш арафасида Ўзбекистонда бадиий-маданий ҳаёт буюк мутафаккир Алишер Навоийнинг 500 йиллигини нишонлаш учун тайёргарлик, рассомлар Навоий асарларига расмлар ишлаш, ҳайкалтарошлар унинг ҳайкалини яратиш борасида, меъморларнинг янги лоиҳалар устида иш олиб боришлари.

Уруш йиллари Ўзбекистонга собиқ Иттифокнинг Европа қисмидаги бир қанча йирик саноат корхоналари кўчирилиб келтирилиши. Ҳарбий мақсадлар учун зарур бўлган янги корхоналар қурилиши. Бекабоддаги металл ишлаш корхонаси, Тошкентда кабел заводи, Фарход ГЭСи ва б.

Меъморликда янги технология, маҳаллий цемент ишлаб чиқариш, метални қайта ишлаш, алебастр, ишлаб чиқариш давр меъморлиги қиёфасига таъсири, меъморий маданий бинолар юзага келиши (А.Навоий катта опера ва балет театри, Муқимий номидаги музикали драма театри ва б. бадиий ечим

Графика санъати. Уруш йиллари ўзбек тасвирий санъати хусусиятлари. Графика ва унинг турлари. Плакат санъатининг етакчилиги. Плакат санъатида нафқат график рассомлар балки санъатнинг бойқа турида ижод қилган санъаткорлар фаолияти.

ЎзТАГ ойнаси ва унинг филиаллари Уруш йилларида китоб графикаси камайиши. ҳажм жихатидан катта бўлмаган китоб ва рисолаларда рассом меҳнати. китоб муқовасига эътибор. Харф, рамзий белги ва образлар, ранг имкониятларидан фойдаланиб давр руҳига лойиқ китоб беағи яратишга ҳаракат.

Дастгоҳ графикада реалistik йўналишнинг етакчилиги, дастгоҳ графикада фронт ичидаги воқеаларни акс эттирувчи суратлар натурандан ишланган чизги ва сурат. ўзбек санъатида уруш мавзуси.

Уруш йиллари ўзбек рангтасвири

Уруш йиллари ўзбек рангтасвири жанр мавзусидаги асарлар. Миллий мавзуга мурожат. миллий қаҳрамонлар образига мурожат Темур Малик, Жалолиддин Мангуберди жасоратини акс эттирувчи композициялари, уларнинг хусусияти.

Ўзбекистонлик рассомлар уруш бўлган жойларда ижодий сафарда бўлишлари. В.Рожественский, Б.Жуков, М.Аринин, Ў.Тансиқбоев уруш майдонларида чизган расмлари.

Манзара, натюрморт жанри. Манзара жанрида ҳам давр руҳи ўзифодасини топди. Рожественскийнинг «Биринчи май кўчаси. 1941 йил» асари Беньков «Ўтмиш» асари мунгли Ковалевская... Н.Кашина В.Уфимцев натюрмортлари Н.Кашина натюрмортлари

Маҳобатли рангтасвир ва кино – татр декорацияси. Еремян ижоди. Тохир ва Зухра, Алишер Навоий кинофильмлари декорацияси. Амалий безак санъати. Урушдан кейинги йилларда ҳайкалтарошлик.

Урушдан кейинги йиллар тасвирий санъати

Урушдан кейинги йилларда Ўзбекистонда сиёсий, иқтисодий маданий аҳвол. Ижтимоий ҳаётда демократик жараёнларни бошланиши. Ўзаро ҳамкорлик ваалоқаларнинг ривожланиши. Санъатда янги жараёнлар. Меъморлик, тасвирий ва амалий санъатда ўзгаришлар.

Рангтасвир. Рангтасвирнинг етакчилиги, унинг ютуқлари.

Портрет жанри. Ш.Хасанова, А.Абдуллаев, В.Фадеев, Манзара санъати. Ў.Тансиқбоев, Н.Қарахан, Р.Тимуров, А.Разиқов, Мадгазин, Шполянский, Чепраков, М.Аринин, В.Ган ва б.

Тарихий жанр. Тарихий жанр, миллий тарих ва тарихий шахслар эътиборнинг ортиши. Миллий мавзуда асарларда композиция, колорит масалалари. О.Татевосян, Уфимцев, Размахов ва б. М.Набиев тарихий жанр ва тарихий портретлар муаммолари «Жиззах қўзғолони» (1942) «Спитамен қўзғолони» 1950, Ал Берун портрети (1951) «Улугбек портрети» 1960, «Амир темур портрети» 1996, В.Уфимцев, Г.Никитин ва б. ижодида тарихий жанр.

Маиший жанр. Л.Абдуллаев ижоди, Хикмат Раҳмонов ижоди. Манзара, натюрморт ва мавзули композицияларда халқнинг кундалик турмушини ўзига хос жўшқин композиция, ёрқин бўёқ ва эркин ранг колорити билан тасвирланиши. "Қишлоқ полвонлари" (1971). З.Иноғомов, Сафо Мухамедов, В.Одилов, С.Абдуллаев ва б. ижоди

Натюрморт жанр. Н.Кашина, З.Ковалевская, С.Абдуллаев, О.Татевосян ва б. ижодида натюрморт.

Маҳобатли рангтасвир Ч.Ахмаров ижоди. Ў.Тансиқбоев, М.Аринин, Чепраков ижодида монументал рассомлик масалалари.

1950-60 йиллар бошларида рангтасвир.

Илиқлик йилларида Ўзбекистон санъати (1954-64) «Илиқлик йиллари» тушунчасининг муомалага киритилиши сабаблари. Даврда демократик жараёнлар ва миллий ўзини англаш туйғусини шаклланиши. Санъатдаги ғоявий ва пластик масалалардаги ўзгаришлар. Санъат тур ва жанрларининг кенгайиши.

Санъатда рухий ва пластик янгилиниш жараёнларининг бошланиши. Импрессионистик таасурот санъатнинг янгиловчи куч сифатида. Манзара жанрида янги давр изланиш ва муаммолари. У. Тансиқбоев, Н. Карахан, Р. Тимуров ва б. Портрет санъати давр кўзгуси сифатида. А. Абдуллаев,

Хайкалтарошлик ва давр. Тур ва жанрларни кенгайиши, ишлатиладиган материаллар ва ишлаш техникасини ортиши. А. Иванов, Ф. Гришченко, Крымская. ва бошқ. ижоди.

Бадий таълим ва санъатшунослик.

Бадий таълим ва санъатшунослик, уларнинг кейинги ўзбек санъати ва маданиятининг ривожланишидаги аҳамияти. Санъатшунослик илмий тадқиқот институти ва унинг ўзбек санъати тарихини ўрганишдаги ўрни. Бадий таълимни яхшилланиши. Тошкент. Самарқанд, Бухорода институт ва университетлар қошида санъат, бадий графика, архитектура бўлимларини ташкил этилиши, ўрта махсус билим юртларида тасвирий санъат ўқитувчилари тайёрлайдиган ўқув юртлари (ўша пайтда улар техникум, училище деб аталган) ва уларга профессионал рассом, меъмор, хайкалтарош ва халқ усталарининг жалб этилиши, боғча мактабларда бадий таълим ишларига эътибор берилиши, Собик иттифок Бадий академияси қошида миллий рассомлик гуруҳлар учун махсус бўлимлар очилиши. бўлимда ўқиган ўзбекистонлик рассомлар ижоди. *Р. Ахмедов, М. Саидов, Н. Қўзибоев, Т. Оганесов, В. Зеликов, Г. Улько Реалистик санъат анъаналарига таянган рассомлар аста шакл, чизиқ ва ранг таъсирчанлик, композиция имкониятларидан фойдаланиб янги замон рухига монанд асарлар яратишга ҳаракати натижалари.*

Тошкентдаги Театр ва рассомлик институти қошида К. Бехзод миллий институти учун асос яратилиши.

60 – 80 йилларда ўзбек тасвирий санъати.

Даврнинг сиёсий, иқтисодий ва маданий аҳволи. Санъатнинг мафкуралашиши ва унинг санъат турларида ифодаланиши.

Классик санъат тарафдорлари реалистик услубга содиқ ҳолда унинг пластик эмоционал томонларини кучайтиришга интилиш, янги санъат тарафдорлари авангард имкониятларини қидиришлари. Санъатнинг образли пластик ва тематик жиҳатдан ранг – баранг бўлиши Марказий Осиёда миллий ўзига хос мактаблар шаклланиши. 60 йилларда санъатда янгилиниш, профессионал маҳорат ортиши янги ифода воситаларини топиш, янги эстетик қарашларни ифодалаш хусусияти кучайиб бориши. Кекса авлод ижодида янги пластик ечимлар. У. Тансиқбоев, А. Абдуллаев, Н. Кашина ва бошқа рассомлар ижодидаги ўзгаришлар.

Кўргазмалар ташкил этишни йўлга қўйилиши, 1974 йили Кўргазмалар залини очилиши. Кўчма кўргазмалар дирекцияси ташкил этилиши (1966) ва бу тадбирларни санъат ривожига ўрни. Санъатда анъана ва янгилик масалалари. Рассомларнинг миллий ўрта осийея услуб ва жаҳон халқлари маданиятига эътибор бериши, замонавийлик масалаларига рассомлар эътибори.

60-70 - йиллар рангтасвир санъати.

60-йиллар ўзбек санъатида ғоявий пластик ўзгаришлар. Р. Чориев ижоди. Б. Бобоев, В. Бурмакин, хайкалтарош Я. Шапиро қисман асарлари оддий кишиларнинг жасорати хис туйғулари кечинмалари ўз Мельников, Ю. Тальдикин, Пашковская, Г. Абдурахмонов ва б.

Г. Шиполянский, К. Богодухов ижодида манзара, Мадгазиннинг Мўйноқ балиқчилари ва Орол денгизи манзаралари, М. Есин ҳаракатка тўла фалсафий манзаралари

Ғ. Абдурахмонов, Ф. Тохиров ва бошқалар ижоди манзаранинг ўрни

Рассомлар фалсафий фикр юритиш, фикр – ҳиссиётларини шартли, баъзида мажозий аллегорик планда тасвирлашга ҳаракат. халқ фольклори, примитив санъат услуби, сюрреализм ва

неоэкспрессионизм, фотореализм- гипрреализм услублар оркали улар нотинч, даҳшатли дунё, баъзида ўзга дунё тушунчалари, воҳима, қўрқув туйғуларини ифодалаш ҳаракати.

Ижодкорлар анъанавий халқ ҳаётининг ўрганилмаган, чуқур илдизларига мурожати Борлиқни фалсафий идрок этиш кенг ўринни эгаллаб инсон ва коинот, рассом ва дунё, ҳаёт ва вақт, олам ва одам каби тушунчаларда мулоҳаза юритиш ҳаракати.

70 йиллар пластик изланишларини давом эттиради, рангдор экспрессия шакилларида ижод қилади. 70 йиллар образли пластик масалалар, ижодкорлар услуби ва дестхатига ўзига хослик кирити

70 йилларда республикада миллий санъат анъаналари, китоб минатюра санъати, дастгоҳ ва амалий безак санъатининг услуб ва кўриниши элементлари қоришмаси таъсирида янги йўналиш ва кўринишлар шаклланиши. Рассомлар ижодида ясси шакл, рангнинг декоратив экспрессив ҳолати ва чизиқларнинг наққошликка мойиллиги. Ж.Умарбеков (1946) Б. Жалолов (1947), Тўхтаев, Турдиев, С.Алибеков, В.Охунов ва б. Ижодида давр изланишлари.

80 йиллар усдубий рангбарангликни ортиши. Ижодкорларнинг индивидуал услуб, янги замонавий таъсирчан шакллар топишга 80 йиллар санъатида соқарт ёки социал концептуализм услуби ҳам танқидий характерга эгалиги,

П.Брейгел, И.Босх, Ф.Гойя каби санъаткорларнинг танқидий қарашлари ҳамда тасвир ишлашдаги гротеск услубларини ижодий ўзлаштириб даврнинг иллатларини очиш ҳаракати.

60-80 йиллар. Кино ва театр декорацияси Э.Каландаров М.Ўлдошев, Наримонов, Б.Назаров Самарқандда С.Алиева ва б. Бу ижодкорларнинг ўзига хос ишлаш услуби ифодалади воситалар топиш, расзий белги ва сиймолардан фойдаланиш ранг ва нур имкониятларидан фойдаланишга интилиш М.Ўлдошев Навоий опера ва балат театри ва Самарқанд опера в балет театри учун декорациялари Б.Назаров кино декорациясида образлари

Маҳобатли рассомлик санъати катта кўламдаги қурилиш ишлари билан боглик ривожланиб борди. Шу йилларда меъморий мажмуалар қуриш ишларига санъат синъези масалаларига эътиборнинг ортиши унинг техник рангбаранглигини ҳам ошиши Ч.Ахмаров ижодининг янги қирралари. Шаоқшунослик илмий текшириш институти файеси расмлари А.Навоий адабиёт музейи, Самарқанддаги музей деворий расмлари, А.Навоий метро бекати расмлари эскизи ва б.

В.Жмакин. А.Ган, В. Бурмакин, Б.Жалолов ижоди Баҳор концерт зали учун ишланган расмлар. Киночилар уйи расмлари Ж.Умарбеков билан ҳамкорликда Қўқон мусикали драма театри Туркистон санъат саройи ва б. Соипов ва б. ижоди

Витраж техникаси. Липене ижоди Кун ва тун» (1974, Тошкент ш.даги «Ўзбекистон» меҳмонхонасида), «Шамоллар гули» (1984, Тошкент телеминорасидаги «Коинот» ресторани.

60-80 йиллар графикаси.

Ижтимоий ҳаёт ва унинг графика санъатига таъсири. Анъанавий реалистик услуб ўз ижодини урушдан аввал бошланган рассомлар ижодида кенг ўринни эгаллаши. Китоб графикасида «тональ ечимли» ишлашга қарши кураш Рассомлар чизиқ, шакл ритми ва пластик имкониятларга ҳам алоҳида эътибор ортиши. Қалам, мўйқаламда ишланган иллюстрациялар. анъанавий услуб қўйнида, янги, экспрессив йўналишлари ҳам юзага кела бошлаши. Ижодкор ХХ аср Ғарбий Европа рассомлари услубларини кунт билан ўрганишлари, Пикассо, Матисс қаламсуратлари, Мазерел ва Кольвиц каби санъаткорларнинг экспрессив гравюралари, замонавий мексика графикасининг асарларини қизиқиш. Гравюра ва лубок санъати ўзбек графикларини ўзига жалб этиши.. Рамзий, аллегорик образлар, композицияда фазо ва вақт масалалари ҳам шу давр санъатига хос фазилат сифатида.

Графика санъати тур ва жанрлари кенгайиши, услубий рангбаранги ва техникасидаги ўзгаришлар. Туркумли асарларга эътиборнинг ортиши, линогравюра, офорт, акварель техникасида яратилган, қасб маҳорат масаласига эътибор қучайиши, индивидуал услуб яратиш ҳаракатининг кенгайиши.

Китоб, газета журнал графикаси. Акварель, перо, тушда иллюстрация ишлаш техникасига қизиқишнинг ортибориши.

Дастгоҳ графика. Дастгоҳ графика ривожиниши. Гравюра санъатига қизиқишнинг ортиши Қ.Башаров. В.Паршин, Ю.С.Стрельников гравюра ишлари мавзуси. К.Башаров Линогравюра замонавий мавзуида туркум асарлари. «Пахтакорлар 1968, «Ўзбек миллий халқ ўйинлари», «Ўзбекистон қишлоқ меҳнаткашлари» 1974 А.Навоий асарларига ишланган туркум гравюралари.

В.Паршин асарларига хос энгил юмор ва ҳаёт тўла идрок этиш хусусиятлари «Пахта байрами». «Биринчи к к олимлари асарлар туркумлари хусусиятлари, А.Чиганов, И.Цинглинцев гравюралари мавзуси В.Кедрин ижодида рангли ва ок.-қора турли офорт, А.Юровский «Метал эритунчилар», «Чорвок сютаси

И.Шевяков акварел устаси. «Орол» Ўзбекистон. Бирчимулла ва бош.асарлар туркуми К.Чепраков акварел ва гуаш-техникасида ижод китиши. С.Редкин линогравюра устаси сифатида. Усто Жўрақулов, Хаём ва б. асарлари. К.Назаров офорт ва амалий графикаси

Сатирик графика. Д.Синицкий, С.Мардин, Н.Иброхимов ва б.

70 - 80 йиллар графика санъати. Китоб графикасига эътиборни ортиши И.Кириакиди, А.Бобров, Н.Халиков ижодида графика муаммолари. Т.Мухамедова ижоди, унинг дастгоҳ ва китоб графикаси расмлари хусусиятлари. Хажвий расмларнинг танқидий ва ҳазил хусусиятлари. Ф. Гамбарова, Г.Хошимова, А.Махкамов ижодида иллюстрация ва дастгоҳли графика.

Плакат санъати. В.Евченко, М.Калинин, Н.Шерстнов, Г.Такачев, А.Балконов, М.Громико, Н.Тен ва бошқалар ижоди. Ф.Кагаров ижодида тинчлик ва меҳнат мавзуси. 70-80 йилларда плакат санъати. Х.Хасанов,

60-80 йиллар ҳайкалтарошлиги.Унинг тур ва жанрларининг нотекис ривожланиш хусусиятлари. А.Бойматов, Д.Рўзиев, Я. Шапиро ва б. ижоди.

Мустақил Ўзбекистон Республикаси санъати

Ўзбекистон мустақиллиги ва санъатда мафқуравий назоратни бекор қилиниши натижалари. Ўзбекистон Бадиий академиясининг ташкил этилиши ва унинг янги давр санъатидаги ўрни.

Санъат синтези масалалари ва давр ёдгорликлари хусусиятлари. Миллий меъморлик, классик меъморлик ва энг янги меъморлик усулларининг ўзбек санъатида кўриниши. Аввалги даврларда қурилган биноларнинг таъмирлиш ва қайта қуриш. Маъмурий ва маданий бинолар, уларнинг бадиий конструктив ечими. Туркистон саройи, Темурийлар тарихи Давлат музейи, Тошкент шаҳар ҳокимлиги, Шератон меҳмонхонаси, Меъмурий мажмуалар ал Бухорий, ал Фарғоний, Хотира ва кадрлаш , Шоҳидлар хотираси ва б меъмурий ёдгорликлар ва уларнинг хусусияти. Парк - боғ санъати. Ўзбекистон миллий боғи, Аква парк, Хайвонот боғи ва б. Мачитлар қурилиши. Жума мачити, Кўкча мачити ва б. Фуқоро меъморлиги.

Мустақиллик йиллари ҳайкалтарошлик санъати хусусиятлари. Дастгоҳ, монументал, майда ва декоратив ҳайкалтарошлик ривожининг турли кўринишлари.Монументал ҳайкалтарошлик санъатининг етакчилиги. Тарихий мавзунинг ҳайкалтарошлик санъатидаги ифодаси. Ўзбек ижодкорларининг хориж давлатлари учун ишлаган ҳайкаллари. Абу Али ибн Сино, (Бельгия), А.Навоий (Россия, Москва).

Монументал декоратив ҳайкалтарошлик Туркистон саройи, Бизнес – центр ва Интерконтинентал меҳмонхонаси, Шератон ва Меридиан меҳмонхоналари учун ишлатилган декоратив безак хусусияти Самарқанд, Бухоро ва бошқа шаҳарларда қурилган бинолар мажмуаси декоратив ҳайкалтарошлик безаклари(фаввора, афсонавий ва декоратив хайвон ва қушлар ҳайкали.,Тата, Афросиоб, Бухоро меҳмонхоналари учун ишлатилган ҳайкаллар ва к.. Дастгоҳ ҳайкалтарошлик. Мустақиллик йилларида ҳайкалтарошлик санъатидаги ўзгаришлари. Ҳайкалтарошликда ифодалилик масалалари. Санъатда ранг ва шакл масалалари. Д.Рўзиев, Ж. Қуттимуродов, Т.Тожижўжаев, Р.Миртожиев, А.Хотамов, Э.Эсонов, С.Шарипов, , И.Жабборов, Р.Авакян, А. Бойматов, М. Борадина ва б. ижоди.

Майда ҳайкалтарошлик. Самарқанд усталари А.Мухторов, тошкентлик Ш. Мўминова, В.Шурков, Р.Мухамаджонов ва б. ижодида майда ҳайкалтарошлик муаммолари.

ли. Мустақиллик йилларида тарихий жанр ривожини хусусияти.Миллий мавзу ва тарихга эътиборнинг ортиши. Миллий мавзуда Темур ва темурийлар давриги эътибор берилиши. Тарихий мавзудаги асарларнинг талқин этилишида реалистик санъатнинг етакчилиги. А.Абдуллаев(А.Навоий), Ч.Ахмаров(Нодира), М.Набиев (А.Темур, Бобур портрети, ва б), А.Икромжонов (Улуғбек, К.Бехзод портрети), С.Рахметов(Ахмад Мирзо), О.Муинов(Тумарис, Бибиҳоним) ижодида тарихий портрет ва композициялар. Портрет санъатида халқ қаҳрамонлари Алпомиш, Спитамен, Ж.Мангуберди сиймоларининг яратилиши. Қ.Башаров(Спитамен), Т.Курызов (Ж.Мангуберди), М.Йўлдошев(Алпомиш, Гўр ўғли, Рустам образлари)ва б. Б.Жалолов, Ж.Умарбеков, С.Абдуллаев, Э.Машарипов , А.Алиқулов ва б ижодида тарихи мавзунинг ёритилиши

Миниатюра санъати. Локли миниатюра санъатининг ривожланиш хусусиятлари. Ш.Мухамаджонов, Н.Холматов, Г.Камолов, Т.Болтабоев, Х.Назирова, А.Йўлдошев. Б.Йўлдошев, У.Қосимов, Ф.Рахматуллаев, Ш.Шоахмедов, А.Турсунов ва б. ижодида миниатюра санъати,

уларнинг ишларига хос ўзига хослик. Миниатюра санъатидаги изланишлар. Миниатюра услубини маҳобатли ва дастгоҳ санъатга кўчириш ҳаракати ва натижалари. «Санойи нафиса» гуруҳи ижодий тажрибаси (Темурийлар тарихи Давлат музейи, Олий мажлис биноти, Президент қароргоҳи биноларига ишланган расмлар). Ғ.Қамол, Т.Болтабоев, Б.Ўлдошев ва б. ижодига дастгоҳ санъат таъсири.

Авангард йўналиши хусусиятлари таҳлили.

В.Охунов ижодий изланишлари хусусиятлари. «Шарқона қиёфалар», «Инкрустация», «Будданинг тонги сайри». Б.Жалол «Олтин аср», «Борлиқ сири», «Муҳаббат боғи», «Қоинот устунлари.Бухоро», «Шоир ва илҳом париси», «Ой нури», «Қушонлар хотираси» ва б. асарлар таҳлили. С.Алибеков «Пиёнгул гуллаган лаҳза», «Ғаройиб шарбат хиди», «Муаозанат боғи» ва б. Ғ.Бойматов «Рангли тушлар», Ж.Умарбеков, Л.Ибрагимов «Малика», «Соҳилда», «Саҳродаги рақс», «Атлас дарё», «Амударё» ва б.

А.Исаев ижодининг янги қирралари «Бибиҳоним», «Доҳил бўлиш», «Ўйда» «Шом», «Донишманд» ва б. расм изланишларининг кўриниши. З.Саиджонов, В.Қимларнинг рангтаъсирдаги изланишлари.

Ж.Усмонов ижодида янги давр мазҳуми ва уларнинг пластик ечими «Қушлар», «Англаш» туркум асарлари хусусиятлари, Ж.Усмонов ижодида ислом фалсафаси. «Марварид овловчи», «Балиқ парвози» ва б. ишлар таҳлили.

Ғ.Қодиров, Н.Имомов, А.Турдиев, Ғ.Аҳмадалиев, Р.Ақромов,

А.Нурнинг мустақилликдан кейинги йиллардаги изланишлари, ижодда ғоявий –пластик ўзгаришлар. Ижодкор мавзуси, унинг пластик ечими. «Севги олмаси», «Муҳаббат боғи», «Муҳаббат ороли», «Илҳом париси», «Риштон натюрморти», «Даҳлдорлик», «Доира чалаётган қиз» ва б. асарлар таҳлили. Ш.Ҳақимов, М.Қорабоев, Т.Аҳмедов, Б.Муҳамедов, Б.Исмоилов, Н.Шоабдурахмонов, Т.Қаримов ва б. ижодида авангард хусусиятлари.

Монументал рангтаъсир санъати. Санъатда синтез масаласи. Туркистон саройи, Бизнес – центр ва Интерконтинентал меҳмонхонаси, Шератон ва Меридиан меҳмонхоналари деворий расмлари Темурийлар тарихи Давлат музейи, Тошкент шаҳар ҳокимияти, Олий мажлис деворий расмлари, Самарқанд, Бухоро ва бошқа шаҳарларда қурилган бинолар деворий расмлиги, Афросиоб, Бухоро меҳмонхоналари. Монументалист расмлар Б.Жалолов ва унинг гуруҳи, А.Алиқулов ва б. мустақиллик йиллардаги ижодий фаолияти хусусияти.

Витраж санъати, қошинқорлик, Бадиий шиша ва х.к. Туркистон саройи, Бизнес – центр ва Интерконтинентал меҳмонхонаси, Шератон ва Меридиан меҳмонхоналари, Темурийлар тарихи Давлат музейи, Тошкент шаҳар ҳокимияти, Олий мажлис, Самарқанд, Бухоро ва бошқа шаҳарларда қурилган биноларда витраж санъатининг ўрни.

Мустақиллик йиллари графика санъатидаги ўзгаришлар. Графикада шакл ва ранг масалалари. Графика тур ва жанрлари, янги техника ва технологиялар, компьютер графикасининг кириб келиши. Қ.Башаров, М.Содиқов, М.Қагаров, Ғ.Бойматов, А.Бабров, А.Мамажонов ва б. ижодида графика масалалари. Мустақиллик йиллари дастгоҳ графика санъати. Графикада реалистик ва авангард йўналиш, миллий романтизм хусусиятларининг кўриниши. А.Мамажоновнинг дастгоҳ асарлари хусусияти. «Қураш», «Эски шаҳардаги бозор», М.Содиқовнинг Бухорога бағишланган асарлар туркуми. А.Маҳкам, П.Ҳайтов ижодида дастгоҳ графика. Самарқандлик С.Редкин «Авлодлар изидан», «Будда қўнғироғи», «Устанинг бир қуни» каби асарлар туркуми, В.Апхутин, М.Қарпузас, Ю.Ғабзалилов, Д.Ўразаев ва б. мустақиллик даври ижоди хусусияти. Мустақиллик йилларида китоб графикаси хусусияти, компьютер графикасининг китоб газета журнал графикасида мустақам ўрин эгаллаши. Давлат ва шахсий нашриётларнинг ташкил этилиши ва китоб-газета журнал графикасидаги ўзгаришлар. Компьютер графикасининг етакчилиги. Мустақиллик йилларида плакат ва амалий графика санъатининг аҳволи. Плакат Ғ.Қагаров, Н.Хусанов, Х.Ҳасанов, Н.Ҳақимов, И.Абдуллаев, А.Нурқобилов ва б. плакат ижоди. Амалий графика санъати тараққиётининг янги босқичи ва хусусий тадбирқорлик. Ички бозор учун маҳсулотлар ишлаб чиқариш ва уларни сифатли товар белги ва рекламалар билан таъминлаш масаласининг ортиб бориши. Турли плакат ва товар белгилар сифатининг кўтарилиши ва полиграфик томонларининг ортиб бориши.

Замонавий ўзбек санъати ривожланиш хусусиятлари.

Мустақиллик ва таъсир санъат. Санъат ва ижод эркинлиги. Санъатда изланишлар ва турли услуб ва йўналишларнинг ривожланиши. Ўзбек санъатшунослигининг долзарб муаммолари.

Ўзбекистон санъати фанидан Курс иши ёзишлари талаб этилади. Мақсад: талаба ўз танлаган соҳасини чуқурроқ ўрганиш, соҳа бўйича изланиш олиб бориш ҳамда талабанинг ижодкорлик руҳини ривожлантириш.

Яқунланган курс иши муҳокамага қўйилади ва ҳимоя қилинади. Курс ишининг ҳажми танланган мавзунинг мураккаблиги, долзарблиги белгилайди. Ҳимоя қилинган энг яхши ишлар конференция ва семинарларда ўқиш, ишига газета журналларда чоп этиш ёки рисола тарзида нашр этишга тавсия этиш мумкин. Танланган мавзу талаба томонидан тўлиқ ва мукамал ечилган бўлса, бу мавзу Курс иши учун тавсия этилган мавзулар рўйхатидан олиб ташланади. Институтнинг илмий-тадқиқотлар захирасига топширилади, ҳамда унинг электрон талқини компьютер хотирасига киритилиб кенг жамоатчилик учун фойдаланишга рухсат берилади.

Мазкур иш манбаа сифатида ишлатилади. Ҳар қандай манбаа, унинг яратувчиси (муаллифи)нинг муаллифлик ҳуқуқи давлат томонидан Манбаадан фойдаланилганда эса албатта иш муаллифи, унинг номи, ҳимоя қилган йили берилади. Агар жумлалар (цитаталар) ишлатилган бўлса, бетлар кўрсатилади.

IV. Курс иши учун намунавий мавзулар.

1. XIX аср аср иккинчи ярми XX аср бошларида ўзбек графика санъати. Тошбосма ва матбуот. Хоразмлик уста Отажонов ижоди.

2. XIX аср иккинчи ярми XX аср бошларида Туркистонда маҳобатли санъат.

3. XIX аср иккинчи ярми, XX аср бошларида Тошкент меъморий безак санъати.

4. XIX аср иккинчи ярми XX аср бошларида Самарқанд, Бухоро меъморий безак санъати.

20 - йиллар ўзбек плакат санъати

Усто Наби Хофизов ҳаёти ва ижоди

Дастгоҳ графика рассом кечинма ва хиссётларининг иникоси сифатида.

Ўзбек санъатида социалистик реализм услуби(методи)

Миллий рангасвир санъатининг шаклланиши

Уруш йилларида Графика ва унинг турлари ривож.

МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ШАКЛИ ВА МАЗМУНИ

Мустақил таълимнинг турли хил шакллари мавжуд бўлиб, талаба ўқитувчи раҳбарлигида янги билимларни, уқув ва қўникмаларни ўзлаштириш, ижодий фаолиятни амалга ошириш мақсадида маслаҳатлар олади. Ушбу шакллarga қуйидагилар тегишлидир:

Дарслик ёки ўқув қўлланмалар бўйича фанлар боблари ва мавзуларини ўрганиш; тарқатма материаллар бўйича маърузалар қисмини ўзлаштириш, Автоматлаштирилган ўргатувчи назорат қилувчи тизимлар билан ишлаш; махсус ёки илмий адабиётлар (монографиялар, мақолалар) бўйича фанлар бўлимлари ёки мавзулари устида ишлаш.; талабанинг илмий текшириш ишларини (ТИТИ) бажариш билан боғлиқ бўлган фанлар бўлимлари ёки мавзуларини чуқур ўрганиш; фаол ўқитиш услубидан фойдаланиладиган ўқув машғулоти.

Мустақил иш бажариладиган мавзулар бўйича саволномалар тузиш, саволларга фойдаланишга тавсия этилган адабиётлардан фойдаланган ҳолда ёзма тарзда жавоб бериш, қонун, қарор, меъёрий ҳужжатлардан фойдаланиш, ҳар бир мавзу бўйича муаммоли масалаларни ҳал қилиш йўллари баён қилиш, тавсиялар бериш ва бошқалар.

Мустақил ишларни ташкил этишнинг мазмуни: талабалар мустақил ишлари мавзулари келгусида бажариладиган курс ишлари ва битирув малакавий ишлари мавзулари билан узвийликда бажарилади. Мустақил ишлар учун мўлжалланган намунавий мавзулар: Бадиий таҳлил учун

М.Самарқандий. “Шоҳнома”га ишланган асарларнинг миниатюра тарихидаги ўрни.

«Фатхнома» га ишланган миниатюраларнинг ғоявий бадиий хусусиятлари

«Тарихи Абулхайрхон» га ишланган миниатюралар

Тошкентдаги Хазрати имом меъморий мажмуасида ёғоч ўймакорлигининг ўрни.

Ал Бакр Кафали Шоший (1541-42) мажмуаси бадиий беағи.

ДАСТУРНИНГ ИНФОРМАЦИОН-УСЛУБИЙ ТАЪМИНОТИ.

Мазкур фанни ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий (хусусан, интерфаол) методлари, педагогик ва ахборот-коммуникация (медиа таълим, амалий дастур пакетлари, презентацион, электрон-дидактик) технологиялари қўлланилиши назарда тутилган. Амалиёт натижалари асосида Қадимги вақт асрлар хэбек санъати фанини пухта эгаллаши масалалари унинг назарий ва амалий билимлари мустаҳкамлайди.

Рефератлар учун намунавий мавзулар

Ўзбекистон санъати фанидан реферат иши ёзишлари талаб этилади. Мақсад: талаба ўз танлаган соҳасини чуқурроқ ўрганиш, соҳа бўйича изланиш олиб бориш ҳамда талабанинг ижодкорлик руҳини ривожлантириш.

Шайбонийлар даври Бухоро маъморлик санъатининг бадиий безак ечими ва санъат уйғунлиги.

Шайбонийлар даври Тошкент маъморлик санъатининг бадиий безак ечими ва санъат уйғунлиги.

Шайбонийлар даврида китобот санъати ва хаттотлик

Шайбонийлар даврида миниатюра санъати ва унинг ривожланиш эволюцияси

Шайбонийлар даврида амалий безак санъати

Аштархонийлар даври Бухоро маъморлик санъатининг бадиий безак ечими ва санъат уйғунлиги.

Аштархонийлар даври Тошкент маъморлик санъатининг бадиий безак ечими ва санъат уйғунлиги.

Аштархонийлар даврида китобот санъати ва хаттотлик

Аштархонийлар даврида миниатюра санъати ва унинг ривожланиш эволюцияси

Аштархонийлар даврида амалий безак санъати

МУСТАҚИЛ ИШ МАВЗУСИ ВА МАЗМУНИ

Мустақил иш талабаларнинг соҳаси бўйича ижодкорлигини ривожлантириш ўқитувчининг вазифаси шу ишни босқичма-босқич амалга оширишга, билимнинг кенгайишига қўмаклашиш. Шунинг учун таълим йўналишининг соҳаси бўйича қилиниши керак бўлган ишлар ўрганиш зарур бўлган адабиётлар кўрсатилади, маслаҳатлар бериб борилади.

Талабанинг мустақил иш борасида ўзлаштирилган билим даражаси оралиқ ва якуний назорат рейтинг балларида эътиборга олинади.

МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ШАКЛИ ВА МАЗМУНИ

Мустақил таълимнинг турли хил шакллари мавжуд бўлиб, талаба ўқитувчи раҳбарлигида янги билимларни, ўқув ва қўникмаларни ўзлаштириш, ижодий фаолиятни амалга ошириш мақсадида маслаҳатлар олади. Ушбу шакллarga қуйидагилар тегишлидир:

Дарслик ёки ўқув қўлланмалар бўйича фанлар боблари ва мавзуларини ўрганиш; тарқатма материаллар бўйича маърузалар қисмини ўзлаштириш, Автоматлаштирилган ўргатувчи назорат қилувчи тизимлар билан ишлаш; махсус ёки илмий адабиётлар (монографиялар, мақолалар) бўйича фанлар бўлимлари ёки мавзулари устида ишлаш; талабанинг илмий текшириш ишларини (ТИТИ) бажариш билан боғлиқ бўлган фанлар бўлимлари ёки мавзуларини чуқур ўрганиш; фаол ўқитиш услубидан фойдаланиладиган ўқув машғулоти.

Мустақил иш бажариладиган мавзулар бўйича саволномалар тузиш, саволларга фойдаланишга тавсия этилган адабиётлардан фойдаланган ҳолда ёзма тарзда жавоб бериш, қонун, қарор, меъёрий ҳужжатлардан фойдаланиш, ҳар бир мавзу бўйича муаммоли масалаларни ҳал қилиш йўллари баён қилиш, тавсиялар бериш ва бошқалар.

Мустақил ишларни ташкил этишнинг мазмуни: талабалар мустақил ишлари мавзулари келгусида бажариладиган курс ишлари ва битирув малакавий ишлари мавзулари билан узвийликда бажарилади.

Мустақил ишлар учун мўлжалланган намунавий мавзулар:

Бадиий таҳлил учун

М.Самарқандий. Шоҳномага ишланган миниатюра асарлари

«Фатхнома» га ишланган миниатюралар

«Тарихи Абулхайрхон» га ишланган миниатюралар

Мир Алининг хаттотлик асари намунаси

Мир араб мадрасаси

Суюнижхон макбараси
Тошкентдаги Хазрати имом меъморий мажмуаси
Ал Бакр Кафали Шоший (1541-42) мажмуаси
Кўк гумбаз.1590-91
Тоқи заргарон(16 аср)
Тоқи саррофон(16 аср)

ДАСТУРНИНГ ИНФОРМАЦИОН-УСЛУБИЙ ТАЪМИНОТИ

Мазкур фанни ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий (хусусан, интерфаол) методлари, педагогик ва ахборот-коммуникация (медиа таълим, амалий дастур пакетлари, презентацион, электрон-дидактик) технологиялари қўлланилиши назарда тутилган. Амалиёт натижалари асосида Қадимги вақт асрлар шўбека санъати фанини пухта эгаллаши масалалари унинг назарий ва амалий билимлари мустаҳкамлайди.

Адабиётлар

- 1.Каримов.И.А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир.Т.3. Т.:”Ўзбекистон”, 1996.
 - 2.Каримов И.А Тарихий хотирасиз келажак йўқ. Т.:”Шарқ”, 1998.
 3. Абу Райхон Беруний. Қадимги халқлардан қолган ёдгорликлар. Танланган асарлар. 1 жилд. Т.:”Фан”, 1968.
 - Абу Райхон Беруний. Қадимги халқлардан қолган ёдгорликлар. Танланган асарлар. 1 жилд. Т.:”Фан”, 1968.
 4. Гуломов Я.Г. Қадимги маданиятимизнинг изларидан. Т.: “Фан”, 1960. Ўзбекистон адабиёти ва санъати. №40. 1998.
 5. Толстов С.П. Қадимги Хоразм маданиятини излаб. Т.: “ФАН”, 1964
 6. Жабборов И. Кўҳна харобалари сари. Т.: “Ўзбекистон”, 1968.
 7. Жабборов И. Антик маданият ва маънавият хазинаси. Т.“Ўзбекистон”, 1999.
 9. Б.Аҳмедов Тарихдан сабоқлар.Т. Ўқитувчи” 1994
 10. Б.Аҳмедов Ўзбекистон халқлари тарихи манбалари.Т. Ўқитувчи” 1991
 2. Пугаченкова Г.А. Ремпел. История искусств Узбекистана. М. 1965
 3. Ремпель Л. И. Архитектурный орнамент Узбекистана. История развития и теория построения. Т., Гослитиздат, 1961.
 9. Наршахий. Бухоро тарихи. Т.: “Фан”, 1966.
 6. Д.А.Алимова, Э.В.Ртвеладзе. Ўзбекистон давлатчилиги тарихи очерклари. Т.: Шарқ, 2001.
 7. Ўзбекистон давлатчилиги тарихи очерклари (Ўзбек ва рус тилларида). Т. 2001
 8. Вамбери Х. Бухоро ёхуд Мовароуннахр тарихи. Шарқ” юлдузи. №5, 1990.
 9. Ислам. М.: “Наука”, 1991.
 10. История ат-Табари. Т.:”Фан”,1987.
 11. История халифата. Т.: “Наука”, 1989.
 12. Иброҳимов Н. Ибн Баттута ва унинг Ўрта Осиё буйлаб саёҳати. Т.:1993.
- 4 курс

1. Ахмедова Н.Р. Традиции.Современность, Диалог.Т.2004
- 2.Ўзбекистон бадиий академияси.Т.2004.
- 3.Замонавий ўзбек санъати Т.2005.
- 4.Ўзбекистон санъати. Муаллифлар гуруҳи. Т. 2001
Т.1981
- 5.Изобразительное и прикладное искусство.Сборник статей.Под редакцией 6.Ижодимиз хакида гапирсак.1-2 жилд.Т.2006, 2007.
- 7.Д.А.Нозилов. Мастера школ горного зодчества Средней Азии. Т.2001.
- Тилаб Махмудов.Эстетика живописи Узбекистана. Т.1982.
- 8.Г.Н.Чабров.Забвение имена. Сб. Вопросы изобразительного искусства Узбекистана. Т. 1973;
9. Ольга Лебединская. Анатолий Бабров. Т.1992.
- 10.Л.Шостко. Кутлук Башаров.М.1981, Станковая графика Узбекистана на современном этапе. Сб. Вопросы изобразительного искусства Узбекистана. Т. 1973
11. В.С.Овчинников.Иван Кириакиди. Т.1981.
- 12.И.Азимов. Росписи Узбекистана.Т. 1987.
- Зиганшина Н. Георгий Чиганов Г. 1980. А.Умаров. Чингиз Ахмаров.Т 1974.
- 13.Н.Валиулина. Абдурахим Мухтаров. Т.1981.М.И.Земская Александр Волков.М.1975
- 14.Р.Х.Такташ. Художественно критические этюды. Т.»Фан» 1992; Современная графика Узбекистана.1973, Изобразительное искусство Узбекистана.Т. 1972. Фарук Кагаров.М.1985.
- 15.П.Беньков.(Воспоминания.Переписка) Т.1981
- 16.Н.Карахан.Альбом.Т.1978.
- 17.Зиганшина. Н.А. Книжное искусство Узбекистана.Т.1978, Георгий Чиганов.
- 18.П.Зокидов.Меъмор олами. Т.1996.